

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 12.

M. J. ANDERSSON.

Dec. 1849.

INNEHÅLL: ORIG.: HARTMAN JR. Några excursioner i Londons omgifningar. LINNÉS Iter Dalekarlicum. — LITT. WIMMER, über die Hybridität der Weiden &c.; PETERMANN, Deutschlands Flora. — STRÖDD. UND. Mag. HAMMAR utnämnd. — ANNONS: Herb. Norm. önskas köpa.

I. Original-Afhandlingar.

Ett par excursioner i Londons omgifningar; af Carl Hartman jr.

Under mitt vistande i London förleden sommar plägade jag oftast använda de från andra göromål lediga Lördagarne, någongång äfven Söndagarne, till smärre utflygter dels till de Botaniska trädgårdarne i stadens närhet, isynnerhet de herrliga Kew-gardens, dels till sådana fält, bedar eller kalkbrott inom 2 à 3 Sv. mils afstånd, hvarest jag kunde vänta att äfven anträffa några af den Engelska Florans egna alster. Saknande dock tid att gifva dessa sednare vandringar den utsträckning, som kunna vara behöflig, eller att på något ställe uppehålla mig tillräckligt länge, för att inhemta någon noggrannare kännedom om dess vegetation, kunde jag genom dem naturligtvis icke ens åstadkomma något bidrag till kännedomen om växtlokalerna inom England, eller i allmänhet uträtta någonting af egentligt värde eller intresse. Sådan var icke heller afsigten med dem; de hade förnämligast blott till syfte att i någon mån rikta min egen erfaren-

het, samt bereda mig det nöje detta slags vederqvickelser alltid skänka den, som mera älskar, att en ledig dag med portören vid sidan genomströfva fält och mark, än att dväljas i det tryckande qualmet af den stad, der man tycker sig mera än någonstädes aflägsnad från den friska, lefvande landtluften. Här kan följaktligen icke meddelas någon berättelse om intressanta upptäckter, utan är följande lilla framställning endast ämnad att, genom en enkel skildring af 2:ne dylika små utflygter, söka bibringa en föreställning om olikheten i utseende, såvidt detta beror af vegetationen, mellan ett Engelskt landskap och ett Svenskt. Af de flera sådana vandringar jag företog, hafva till framställning här blifvit valda tvenne, åt olika sidor om London och på olika tid af sommaren anställda, för att såmedelst lemna prof äfven på vegetationens olikhet i Londons närhet på östra och på södra sidan, vid sommarens början och vid dess slut; hvarvid något fullständigt uppräknande af de på hvardera hållet förekommande vexter naturligtvis icke bör anses kunna præsteras. Första excursionen gjordes d. 2 och 3 Juni i *Kent*, den andra den 4 och 5 Augusti i *Surrey*.

Till utgångspunkt för den förstnämnda togs Greenwich, dit jag tidigt en morgon gick på ångbåt utföre Themsen. Genom den vackra Greenwich-park, i hvars center det bekanta Observatoriet är beläget, och der jag nu för första gången hade tillfälle fagna mina ögon med åsynen af talrika resliga träd af den herrliga *Castanea vulgaris*, med sina glänsande blad och quarterslånga gula hängen, på samma gång som *Æsculus Hippocastanum* stod i sin fulla fägring, togs vägen till den omedelbart utanför parken vidtagande Black-heath, den hed, som för några decennier sedan var ett så ryktbart tillhåll för vägriddare, men numera endast företer den fredliga anblicken af en buskbevext slätt, flitigt besökt af betande boskap.

I allmänhet har en sådan hed eller allmänning (Common) i England, sedd från något afstånd, mycken likhet med en af våra torra beteshagar, fyllda af En- och andra buskar, men då man närmar sig, finner man att på den grusblandade marken de flesta buskarne utgöras af *Ulex europæus* (i *Kent*, *nanus* mera ymnigt i *Surrey*), som just nu var öfversållad med den största rikedom af blom-

mor. Närmast nämnda buske i antal är vanligen den samtidigt blommande *Sarothamnus scoparius*, förutom snår af *Rosæ* och *Rubi fruticosi*. Dessa synas här intaga samma plats som hos oss Enbusken, hvilken deremot jag aldrig såg i England. Höjer sig någonstädes ett enstaka träd eller en liten grupp sådana öfver busksnären, så finner man dem merändels bestå af *Ilex Aquifolium* och *Cratægi*, hvilka här vanligen nå en höjd af 8—12 alnar, med trädstam och krona. Sådant är utseendet af de flesta dylika platser jag besökte, således, med undantag dock af de nämnda trädens förekomst, äfven af Black-heath. Det för mig nya intrycket af en sådan buskvegetation blef för ingen del minskadt genom åsynen af de smärre växter, som äfven bidrogo att gifva heden sin egendomliga karakter. Ty utom de på alla sådana torra ställen i hela norra Europa lika allmänt förekommande, mötte jag här icke allenast en stor del af dem, som hos oss tillhöra blott de sydligaste landskaperna, såsom *Galium saxatile*, *Plantago Coronopus*, *Ornithopus perpusillus* (här i högsta grad ymnig), *Polygala depressa*, *Avena præcox* och *caryophyllacea*, *Alchemilla arvensis*, *Bellis perennis*, *Hypochæris glabra*, *Koeleria cristata*, *Jasione montana* m. fl., utan äfven sådana, som i nordnorden förekomma blott i de vestra delarne, t. ex. *Hypericum pulchrum* och *Teucrium Scorodonia* (hvilka begge funnos i största mängd, men ännu icke blommade), *Erica cinerea*, som öfverallt slingrade sig upp genom Ulexbuskarne och stundom med sina täcka blomklasrar smyckade dem ända till ett par alnars höjd. Äfven förekom en och annan art, som vår Flora helt och hållet saknar, neml. *Trifolium (Trigonella) ornithopodioides*, som i små nedtryckta tufvor ofta klädde det torra gruset, sparsamt blandad med *Moenchia erecta*. I dikeskanter vid vägen härifrån till den lilla staden Charlton träffades *Fumaria capreolata* jemte *Hordeum murinum* och *pratense*.

Från Charlton tog jag af söderut på en väg, som mellan åkrar, ängar och betesmarker förde mig fram till byn Eltham. Hvad som under den tidigare delen af sommaren i så hög grad bidrager att gifva Englands fält ett täckare och vänligare utseende än våra, är utan tvifvel de oräkneliga häckar, som i alla riktningar genomslingra landskapet och befria det från det torra, sterila utseende, som

vidlåder t. ex. våra Uplandsslätter; och för Botanisten äro, åtminstone vid de första excursionerna, dessa häckar desto mera välkomna, som mångenstädes han måste i och under dem söka göra sin hela skörd, då utom dem i de trädgårdsliknande nejderna ofta icke finnes en fläck, som ej blifvit uppodlad och som således blott mera sällan kan rikta hans vextförråd. Sannt är väl, att, sedan de genom förnyade excursioner för mig förlorat nyhetens behag på samma gång som den friska saftiga vårgrönskan, jag fann dem och den förbrända marken invid dem ganska enformiga; men så hade jag icke ännu lärt känna dem, då jag vandrade mellan dem till Eltham. Här, likasom på nästan alla andra ställen, voro häckarne bildade af *Acer campestre*, till buskform eller låga, krypande träd tvingade *Alnus*, *Ilex*, *Crataegus*-, *Rosa*- och *Rubus*-arter, blandade med *Salices* i otaliga former; öfverallt höljda och sammanbundna af slingervexter, oftast af *Bryonia dioica*, *Tamus communis* och *Convolvulus sepium*. Stammarne af de i dem förekommande träd och marken nedom äro merändels klädda af *Murgröna* i täta mattor.

De vexter, jag nu dels i, dels nedanförläsa häckarne dessutom anmärkte och insamlade, voro *Hypochaeris radicata*, *Trifolium filiforme*, *Ajuga reptans*, *Holcus lanatus*, *Stellaria holostea* m. fl.; på torrare ställen *Caucalis daucoides*, *Papaver Argemone* och *Rhoeas*, hvilken sedan näre allestädes syntes vara den kring London allmännaste arten i släktet. På ett lågländt ställe, der vägen vidgade sig till en slags beteshage, vexte *Carex vulpina*, *glauca* och *sylvatica* (de enda arter jag, såvidt jag kan erinra mig, varseblef i Londonstrakten), *Juncus glaucus*, *Scrophularia nodosa* och *Ehrharti* (*Anglorum*; är densamma som på continenten oftast kallas *aquatica*, hvaremot i England namnet *aquatica* gifves åt *S. Balbisii* Horn.) och unga stånd af *Dipsacus sylvestris*, som, nu knapt i knoppning, med sina stora motsatta hopvuxna blad med kroktaggig kant och ryggnerv, verkligen satte mig i förlägenhet, till dess jag längre fram på sommaren fann den bättre utbildad.

Närmare Woolwich vexte, på en liten af ännu ej blommande *Rubus*-snår uppfylld hed, i mängd den stora *Euphorbia amygdaloides*, samt i häckarne *Bromus sterilis*,

Veronica hederifolia, *Anthriscus vulgaris*, *Chærophyllum temulum*, *Geranium molle* och *dissectum*, *Papavera m. m.*

Mellan Woolwich och den ungefär 1 Eng. mil derifrån liggande byn Plumstead finnes en hed, som nu för det återstående af dagen sysselsatte mig. Hufvudkarakteren af denna hed, likasom af Blackheath, bestämdes af de oräkneliga *Ulex* och *Sarothamnus*-buskarne, hvartill likväl här tillkommo några af de förr nämnda träden, samt, utom en stor del af de för förra stället uppräknade örterna, åtskilliga andra af intresse, som jag först här observerade. I en liten dæld anträffades, på en öppen plats mellan buskarne, följande om hvarandra vexande: *Trifolium striatum*, *filiforme*, *subterraneum*, *scabrum*, *glomeratum*, *ornithopodioides* samt *Ornithopus perpusillus*, *Festuca Myurus*, *Bromus hordeaceus*, *Phleum Michellii* m. fl. — Midtuti *Ulex*-buskarne (om från dessas rot kan jag icke afgöra) förekom en storvext *Orobanche*, af hvilken i olika buskar jag trodde mig urskilja 2:ne former i afseende på fodrets nerver och kronans flikar, utan att dock kunna ännu rätt bestämma till hvilken eller hvilka arter de höra. Just nu började *Lonicera Periclymenum* och *Digitalis purpurea* öppna sina första blommor, under det *Hyacinthus non-scriptus* allmänt höll på att förlora sin sista.

På södra sidan begränsades denna hed af en liten skog eller park, hvars bryn hufvudsakligen bestod af *Carpinus Betulus*, *Pyrus communis* och *Pinus Larix*, mellan stammarne af hvilka träffades en rik gräsvext, der *Medicago maculata* frodades; det inre af skogen utgjordes af Rön och *Castanea vulgaris*, under hvilka den af multnade löf bildade jordmånen saknade alla andra vexter, men kläddes i ofantliga lager af *Dicranum glaucum* och *Mnium hornum*. Dessa begge voro nästan de enda mossor, som på denna excursion anträffades; och i allmänhet anmärkte jag allestädes omkring London en utomordentlig fattigdom på mossor, hvartill visserligen bristen på tjenliga lokaler ofta syntes vara orsaken, ehuru dock detta icke kunde gälla för sådana, som vexa på murar eller trädstammar; ty af begge dessa slags lokaler funnos många tillräckligt passande, men på de förra träffades oföränderligt blott *Tortula muralis* och på de sednare, hvaraf i Londons parker funnos tusentals, lyckades jag

under hela sommaren aldrig finna mer än några få moss-
tufvor, och då merändels endast *Orthotrichum diaphanum*
och *Frullania dilatata*.

Natten tillbragtes i Woolwich, och Söndagsmor-
gonen (d. 5 Juni) forsattes på ångbåt färden till det unge-
fär 2 Sv. mil ännu längre ned efter floden belägna *Gravesend*. I trakten af denna stad återsågos många af före-
gående dagens fynd, hvilka nu ökades med följande längs
häckar och i sandbackar förekommande: *Salvia verbenacea*,
Ballota foetida, *Crepis virens*, *Cerastium viscosum*, *Medicago*
denticulata och *Mercurialis annua*. Vester om staden be-
finner sig ett stort kalkstensbrott, med en mängd, genom
stens brytande bildade klippor, som, numera öfvergifna,
blifvit öfverdragna af nästan ogenomträngliga snår af *Rosæ*
och *Prunus spinosa*, midt ibland hvilka *Viburnum Lan-*
tana och *Ligustrum vulgare* anträffades, den förra med
halfmogna frukter, den sednare i full blomning. De yngre
kalkväggarne buro i alla springor *Parietaria erecta*, *Re-*
sesta Luteola och *lutea*, och mellan klipporna frodades
Clematis Vitalba, som icke ännu var i blomning.

Bristande pappersförråd nödgade mig nu att afbryta
min vandring och vända om till *Gravesend*, der jag steg
ombord; och inom ett par timmar befann jag mig åter
i min bostad i London.

Den 4:de Augusti företogs den andra af de ofvan-
nämnda excursionerna; denna gång i grefskapet Surrey
på Londons sydvästra och södra sida. Äfven nu lemnade
jag på ångbåt hufvudstaden, men gick i motsatt riktning
mot förra gången, eller uppföre floden och landsteg,
midt emot Chelsea, på södra stranden vid byn Battersea, i
afsigt att derifrån öfver de vextrikaste hedarne i denna
trakt vandra nedåt Epsom, och, om så kunde medhin-
nas, utsträcka färden ända till den för sin rika vextlighet
berömda Boxhill nära staden Dorking.

Den sträcka af Surrey, som midtför Chelsea från
Themsens strand utbreder sig 2—3 Engelska mil åt söder
samt längsefter floden, består af en bördig lergrund och
innehåller till största delen rika åkerfält, som innefattas
under den gemensamma benämningen Battersea-fields.

Hvad som här således kan tillfalla Botanisten är egentligen icke annat än åker-ogräs och ruderatvexter, hvaraf äro i Cooper's »Flora Metropolitana» för denna trakt en hel mängd sällsyntare uppräknade. Jag påträffade likväl under denna vandring endast ett mindre antal af dem t. ex. *Veronica polita*, *Erigeron canadensis*, *Silybum marianum*, *Diplotaxis tenuifolia*, *Chenopodium murale* o. d. — I de gräsbeväxta flodstränderna funnos *Oenanthe crocata* och *Apium graveolens*, samt i gytjtjan nedom högvattensmärket *Scirpus triqueter* och *carinatus*. I kanten af en liten bäck nära Battersea-Rise träffades tillsammans 3 *Scrophulariæ*, neml. *nodosa*, *Ehrharti* och *aquatica* (*Balbisii* Horn.)

Sistnämnda by (Battersea-Rise) är belägen vid början af en hed, kallad Wandsworth common, hvilken, öfverfylld af *Ulex*-buskar och *Rubus*-snår med ett och annat enstaka träd, företedde samma anblick, som hedarne i Kent, ehuru den öfriga vegetationen var något afvikande. Här bestod en stor del buskar af äfven *Ulex nanus*, och icke såsom i Kent af *europæus* ensam. Utom de karakterer och det habituella yttre, som utmärka hvardera af dessa tvenne, före blomningen kanske icke så lätt skiljbara, arter, framställde de nu hvad som bäst karakteriserar dem såsom skiljda, nemligen att, då allestädes *europæus* funnits blommande i Maj och början af Juni samt nu i början af Augusti bar mogna baljor, till och med ofta äfven hade släppt fröen, jag nu först träffade *nanus* i knopp eller just öppnande sina blommor. För öfrigt observerades här såsom allmänt förekommande *Anthemis nobilis* med sina välluktande blad, *Cirsium acaule*, *Ononis spinosa*, *Silauus pratensis*, *Thymus Chamædrys* (som Engelmännerna alltid benämna *Th. Serpyllum*; den art vi åter mena med det sednare namnet såg jag aldrig i England), *Erica cinerea*, som ännu blömmade lika rikt som vid sommarens början, *Hypericum pulchrum* m. fl., hvilka alla syntes tillhöra den torrare, grusiga delen af heden. Högst sparsamt anträffades *Hypericum elodes*.

Flera små dammar (ponds) eller snarare pölar finnas på denna hed, och i deras kanter vexte *Achillea Ptarmica*, och dels i sjelfva vattnet, dels på de genom dettas fallande torra bräddarne *Hydrocotyle vulgaris*, *Helosciadium*

inundatum och *Scirpus fluitans*. Längre ut blommade på botten *Stratiotes aloides*. Hvad som likväl gjorde mig mesta nöjet att få se, var den vackra *Villarsia nymphæoides* med sina på vattenytan simmande Menyanthes-lik, men gula och större, blommor, samt Nymphæa-lik rundade blad. Den fanns här i stor mängd, men säges vara i dessa dammar ursprungligen odlad; fullkomligt vildt växande såg jag den vid ett annat tillfälle i öfre delen af Themsen.

I byen Wandsworth träffades i diken *Sium nodiflorum* och *Oenanthe fistulosa*; och på de lågländta ängarne derbredvid syntes *Senecio aquaticus* vara den allmännaste vexten, likasom vid de torrare vägkanterna dess samsläkting *erucifolius*. Putney heath och Wimbledon common, som dernäst genomvandrades, hade föga annat att erbjuda än hvad jag på föregående ställen under dagens lopp anträffat, och framställde i likhet med dem en anblick af torrhet och förbrändhet, helt olika den lifliga saftfulla grönska, bildad af de nu nästan spårlöst försvunna *Trifolia* och andra smärre örter, som några månader förut så behagligt täckte marken på dylika platser. De enda förut icke anmärkta fynd, som här gjordes, bestodo af *Hypericum androsæmum*, som med sina stora blommor framlyste ur buskarne i en af de närbelägna skogsdungarne, *Digitalis*, som icke ännu hade upphört att blomma, *Rosa spinosissima* Sm. (= *pimpinellifolia* L. Hn. Flora), *Erica Tetralix*, *Juncus squarrosus* och *effusus*.

Från denna trakt följdes stora vägen till Morden, utan att jag anmärkte någonting annat än *Epilobium hirsutum*, *Rumex glomeratus* (som i England, under namnet *acutus*, synes vara den allmännaste arten i diken vid vägkanterna) och *Dipsacus sylvestris*, som nu uppnått sin fulla höjd af 2—5 alnar och derutöfver, ehuru den stundom äfven träffas blott halfalnsbög, men med lika stora blomhufvuden som vanligt.

Vid Mordenhall tillbragtes natten, och tidigt följande morgon gjorde jag en liten utvandring i närheten, då mellan stenarne i en gammal brygga anträffades *Linaria Cymbalaria* och *Sedum reflexum* (?), på trädstammar *Orthotrichum diaphanum*, i diken häromkring vexte ymnigt *Circaea Lutetiana* och *Pulicaria dysenterica*. Hela denna

trakt, isynnerhet omgifningarne längsefter vägen ned till byn Sutton äro de vackraste och mest verkligt landliga jag någorstädes såg omkring London; ty huru berömdt än Kent är för sin naturskönhet och sitt landliga behag (förmodligen isynnerhet i de inre och södra delarne, dem jag icke besökte), och ehuru jag vid mina första vandringar i dess norra del fann landskapet vackert genom sina, då ännu vårligt friska och gröna, häckar, så föreföllo likväl äfven dessa litet längre fram på sommaren temligen enformiga och fattiga, då hettan förbränt nästan all den vegetation, som frodats under dem, och de vallar, som uppbyro dem, nu voro alldeles kala; icke heller kunde jag rätt förlika mig med de föremål, oförenliga med vårt begrepp om landtlighet, som i Kent beständigt framställde sig, såsom otaliga värdshus och krogar, positivspelare och fruktförsäljerskor i hvarannan korsväg o. s. v. — I Surrey deremot var allt annorlunda, alla dessa föremål saknades och den väg jag följde, ledde mig nära en Sveusk mil uppför och utför backar genom täcka löfträdsdungar och smärre skogar, hvilka genom sin skuggrikhet skyddat vegetationen närmast vägen från att dela samma öde, som på de öppna fälten. Flera intressanta vexter förekommo också här i de skuggiga slutningarne af skogsbackarne; sådana voro *Picris hieracioides*, *Helminthia echioides*, *Senecio aquaticus*, *Pulicaria dysenterica*, *Dipsacus sylvestris*, *Sison Amomum*, *Brachypodium gracile*, *Schoedonorus*-arter m. fl., mellan hvilka rika mattor af *Hypnum purum* och *alopecuroides* täckte marken. Längre fram, der vägen gick genom åkerfält, följdes dess kanter af *Nepeta Cataria*, *Verbena officinalis*, *Pastinaca sativa*, *Pyrethrum Parthenium* etc. I en liten skog nära Sutton anträffades knappt något annat än *betonica officinalis*, som här alltid egde smärre och fattigare blomsamlingar än den hos oss plägar hafva.

Förbi Sutton går en jernvägsgren till det för sina kappridningar bekanta Epsom; jag begagnade mig nu deraf, och befann mig inom några minuter i Epsom. Den rymd af 3—4 Engelska mil, som derunder genomflögs, visade öfverallt kalkbrott, kullar och fält på kalkgrund, beklädda med massor af yppiga vexter med lysande blommor, be-

stående, såvidt jag hann uppfånga några skynitar af dem, till största delen af *Papavera* och *Cichorium Intybus*.

I Epsom uppehöll jag mig icke mera än som behöfdes för att passera genom staden, i hvars södra mera by-lik del gatornas sidor buro *Verbena*, *Agrimonia Eupatoria* och *Thrinicia hirta*; under häckarne, som kort derpå vidtogo, funnos endast *Rumex glomeratus*, *Brachypodium gracile* och *Festuca dumetorum*.

Helt nära intill staden ligger en hed af samma karakter och bärande hufvudsakligen samma vexter, som de förut besökta, hvartill nu kommo dessutom *Genista anglica* (i frukt), *Carduus tenuiflorus*, *Betonica*, *Rosa arvensis* och *Lotus major* Sm. (= *uliginosus* Schk.), hvilken midt igenom buskarne höjde sina stora blombufvuden på en ofta 2 alnar hög stjelk. Den enda intressanta mossan, som anträffades, var *Tortula laevipila* på stammen af *Po-pulus nigra*.

Bortom byn Ashtead anträffades nära vägen ett gammalt igenlagdt kalkbrott, af ansenlig vidd och djuplek, der både botten och de enstaka klipporna ej mindre än sjelfva gropens väggar voro öfverdragna af en yppig vextbeklädnad. Denna bildade än, i form af buskar och träd, såsom *Pyrus communis*, *Ligustrum*, *Viburnum Lantana* m. fl., täta snår, i hvilkas skugga *Arum maculatum* mognade sin frukt, bland *Viola mirabilis*, än åter på slutningarne en gräsmatta af *Koeleria cristata* (*glauca* finnes knappt i England), *Festuca aspera*, *Schoedonorus erectus* m. fl., som afbröts af *Thymus Chamædrys*, *Asperula cynanchica* (som här motsvarar vår *tinctoria*) och *Phyteuma orbiculare*. På den mer blottade kalken förekommo *Poterium Sanguisorba*, en form af *Lotus corniculatus*, med små, tjocka och saftiga blad, *Resedæ* m. m. Det rika utseendet af vextlighet härstädes förhöjdes af de massor af *Campanula Trachelium* och *glomerata*, *Hypericum hirsutum*, *perforatum*, *tetrapterum* (Engelsmännens *quadrangulum*), *Echium vulgare*, *Vicia tenuifolia*, *Heracleum Sphondylium* (här med alltid hvita, halftums vida blommor), *Centaurea nigra* och *Scabiosa* etc., som täckte botten af brottet. På eller bland *Trifolium repens* vexte *Orobanche elatior*, och på tistlar en annan quartershög art med lemningar efter synbarligen blå blommor. En tredje art af samma slägte, san-

nolikt *minor*, förekom utblommad temligen ymnigt i de torra, dammiga gräskanterna längs vägen till byu Leattherheed. Vid sistnämnda ställe vände jag om, inseende omöjligheten att, då dagen redan långt framskridit, kunna uppnå, ännu mindre uppehålla mig något vid den ännu sydligare trakten Boxhill; anlände till Epsom kl. 7, satt några minuter sednare i en af vagnarne på jernvägen och var före kl. 8 midt i London.

Linnés »Iter Dalecarlicum».

I de af A. Afzelius utgifne »Egenhändigas Anteckningar af Carl Linnæus om sig sjelf» finner man pag. 107 dessa rader: »Ingen hade vågat göra Linnæus sällskap till Lappland. Men nu, då han vid Pingsttiden (1754) reste till *Dalarne*, hade många Studenter lust att följa med honom; och de 7 af dem, han dertill utvalde, tilldelte han hvar och en sina göromål, så att» &c. Detta är den enda underrättelse vi äga om Linnés resa i *Dalarne*, tvifvelsutan i intet hänseende af mindre märkvärdighet, än hans öfriga; och då Mag. C. Hartman, som nyligen återkommit till fäderneslandet från sitt vistande i London, hvarunder han ägt tillfälle underkasta den Svenska delen af Linnés herbarium en noggran revision, behagat lemna oss några underrättelser om det bland de öfriga samlingarne förvarade Manuscriptet till *Dal-resan*, hafva vi trott oss göra våra läsare ett nöje med aftryckandet af några bitar derur. Sjelfva *Dagboken* är i folio, innehåller 176 sidor, till största delen skrifne af Linné sjelf, efter samma plan, som för de tryckte resorna; dess titel är:

Caroli Linnæi

P. S. R.

Iter Dalecarlicum

jussu & Impensis

Viri Generosissimi & Excellentissimi

D:ni Nicolai Reuterholmi

Gubernatoris Provinciæ

Dalecarlicæ

institutum per

Dalecarlicam Sveciæ provinciam

» quoad orientalem

» » *alpinam*
 » » & *Occidentalem partem*
 Observationibus constans
Geographicis, Physicis
Mineralogicis, Botanicis, Zoologicis,
Domesticis & Oeconomicis
 quotidie collectis
 a Mensis juli die 3 ad Augusti d. 17.
 Anni 1734.

(Första sidan innehåller följande egenbändiga förord rörande resans plan, utsträckning, deltagarne i densamma o. s. v.: —).

L. B.

Sedan jag förleden sommar var af högvälborne Hr Landshöfding Reuterholm inviterad, att göra en resa genom Des province Öster- och Westerdalarne begaf jag mig till Fahlun, hvaräst jag i samma aldrig nog samt Berömda Herres hus ähtnöt icke allenast alt hvad till ett *wist lefern tienade*(?), utan ock upbar et genereux resestipendium till samma resas fortsättiande. När nu blef kunnogt terminen till resan med des ändamål begofvo sig till mig någre af de utwaldaste och för studier mäst affecterade Studiosi från Upsala Aademia, som med mig hade lust på sin egen depance göra compagnie. Jag altså tog deras hurtighet med tillbörlig tacksamhet emot, och på dett alt måtte gå ordenteliga inrättade af mina föllieslagare en form af Societet, med leges och statuta att oryggeliga hållas. E. gr.

C. Linnæus.	Smoland.	Præses publice et privatim	
Reinh. Näsman.	Dalekarl.	Geographus	— Pastor
Carl Clewberg.	Helsing.	Physicus	— Secretarius
Incel: Fahlstedt.	Dalekarl.	Mineralogus	— Stallmäster
Claud. Sohlberg.	Dalekarl.	Botanicus	— Qvartermäster
Eric. Emporelius.	Dalek.	Zoologus	— Jägmäster
Petr. Hedenblad.	Dalek.	Domesticus	— Adjutant
Beniam. Sandel.	Americ.	Oeconomus	— Räntmäster

med detta föllie antogs resan d. 3 Juli 1734 från Fahlun genom österdalarne, fiellen och vesterdalarne, *aller åht*(?) Biursås, Lexan, Rättvik, Ore, Orsa, Mora, Elfdahl, Serna, Fiell, Rörås i Norrige, Lima, Malung, Näs, Floda, Gagne, Åhl, slutade i Fahlun d. 17 Aug. e. a. — dagelig hollos observationer äfter största möglighet uti de materier som emellan Socios delta voro, hka gjorde resan lätt genom sina privata betjeningar. Här kan man se hur mycket är hemma i Landet obekant, och långt . . . , se hur hvar province har sin förmon; se hur hon kan rafineras; se hvad otrolig nyttia Sverige ega skulle om alla dess provincier således blefvo genomresta; se hur den ena provinsen står att hjälpa genom den andras bruk. Finner läsaren häruti något behag hembäres den tack som mig resan bestätt, utom hkn ingen resa blifvit; se i hoo ett mönster bland alla som studier älska, förstå, favoricera och med ett rent förnuft excellera och önska att . . .

Den store Guden som har värden så obeskrifveligt inrättat, oss till des accolas och Spectatores skapat och bevarat vare lof och tack för lyckligt öfverstånden resa.

Dabam Fahlu Kongsgård
1734 Aug. 25.

Carl Linnæus.

(De efter Dagbokens slut anförda, under resan gjorda bekantskaper och bifogade anteckningar om dem:)

Biursås	Pastor	Lundvall Hr	Joh.	juvenis, Fidu-
Rättwik	Probst	Humbleus Mag.	Olaus.	sublimis. 60
	Bokhåller	Olof Larsson		genarius.
Orsa	Pastor	Schedevin Mag.	Dan.	simplex,
	Befalningsm.	Ol. Larsson		mineralog.
Mora	Probst	Emporelius Mag.	Joh.	Doctus, oe-
	Adjunctus	Westblad Mag.	Tob.	conom.
Eldahl	Pastor	Närman	Eric	simpl.; Bonus.
Serna	Pastor	Floræus hr	Gabr.	70 genarius
Rörås	Direct.	Bredahl hr	hand.	Sibi sapiens.
Norveg.	Hyttskrifv.	Irgens hr	Hennig	hospitalis.
	Öfverstigare	Bortgrevin hr	Leonh.	adustus.
Lima	Pastor	Gezehius		humanissimus
Transtrand	Comminist.	Dale hr	Lars i Tran-	omnium.
			strand	Bonus &
Malung	Pastor	Harkman M.	Vindikt	astutus.
Näs	Pastor	Dicander M.	Eric	Bonus, animus
Floda	Pastor	Rabenius hr	Joh.	germanic.
Gagne	Comminist,	Biörkman hr	Sven	Phlegmat:
Åhl	Pastor	Lundberg hr	Joh.	curiosiss.,
				pauperri-
				mus, abjec-
				tiss., Doc-
				tissimus.
				Phlegmat:
				Doctus. Sa-
				piens.
				humaniss.
				Sapiens.
				Bonus vir,
				non hospi-
				talis
				Simplex.

(Den vid Dalresans början utfärdade skämtsamma fullmagten finnes i slutet deraf, på ett af de sista oskrifna bladen).

Præses och Membra uti Reuterholmska Rese-Societeten öfver Dalarne, giörom med detta vårt öpne bref, allom som vederbör, kunnoget, det wij *Stalmästaren hr Ingel Fahlstedt*, i afseende på des anhängande och wist anlagde wettenskaper, hafwom till vårt ordinarie Membrum Mineralogicum antagit och constituerat; warandes han städse omtänkt, att med all giörlig flit illustrera i sin profession till publici nytta och Landets heder, ställande sig societetens för detta gifna lag till hörsam återlefnad: gifwet

Fahluns Kongsg. 1734. jul. 2.

CARL
LINNÆUS

(Sig.)

C. Clewberg,
Secr. societ.

Fullmagt för Mineralogisten Ingel Fahlstedt.

(L. S.) Chartø sigillatø-afgiften betalt till kassan med 1 R:dr Specie.

Ben. Sandel,
Räntmäst.

III. Litteratur-öfversigt.

1. *Ueber die Hybridität der Weiden* &c. von F. Wimmer.

(Forts. fr. No 10—11.)

Frågan huruvida, på de sålunda anförda grunderna, man verkligen är berättigad att antaga tillvaron af hybrida former ibland Pilslägtet, är i sanning ytterst svår att besvara. Å den ena sidan tyckas alla möjliga skäl tala härför; hos få släkten synes naturen lemnat flere anledningar till en hopblandning af arterna, än i detta; uppträdande i oändliga massor, flätande den ena arten uti den andra sina grenar, blad och hängen, så att man ofta i en klunga har att utreda 4 till 5 species, och frodandes i trakter, der starka vindar, strida regnskurar och tusendetals bevingade flygdjur gemensamt samverka till spridandet af hanvexternas frömjöl på honståndens märken, för att, framalstrande nya individer, med de täcka

buskarne pryda annars ödsliga nejder, — är det ej stridande mot möjligheten, att alla de momenter till öfverflöd äro förhanden, hvilka betinga bastardbildningars framkomst. — Å den andra deremot hafva vi ej i sjelfva verket ännu några fullt direkta bevis för ett sådant förhållande; kulturen har, så vidt vi känna, ej ännu tagit något steg till lösandet af denna gåta; erfarenheten har deremot riktat oss med talrika prof på den gränslösa växling i alla delar, hvilken till och med samma individ kan under olika elimatinflytanden undergå*); och om vi ej ännu kunna tilltro oss att säga ett bestämdt nej! till detta nya sätt att förklara mellanformers uppkomst, så hafva vi dock lärt oss att vara ytterst samvetsgranna, på det vi ej genom någon omogen hypothes må utestänga för oss det så angenäma tvånget att uppriktigt och flitigt observera och döma efter hvad vi se. — Således, långt ifrån att vi för vår del på något sätt skulle underkänna vare sig det vetenskapliga värdet eller den möjliga sanningen uti Prof. Wimmers hybriditets-åsig, eller söka genom absolut förnekande af dess verklighet hämma alla vidare undersökningar i detta viktiga ämne, anse vi tvärtom densamma, såsom ärligt menad, till den grad förtjent af allas ompröfvande, att vi för dess skull vilje underkasta de hos oss såsom bastardbildningar förmodade pilformer en revision, och öppet uttala hvad vi om dem känna.

Vi sade »de hos oss förekommande»; ty vi tilltro oss ej fälla det ringaste omdöme om de Schlesiska formerna, i hvilkas bestämning vi med glädje gifva Prof. Wimmer auctoritet. I Schlesien är det neml. hufvudsakligen *S. purpurea* och *S. silesiaca*, som äro dessa hybriditets-makare, från hvilka vi äro förskonade. Till hvad

*) Så kunna vi, med anspråk på trovärdighet, bestyrka, att buskar, flyttade från vildmarken in i mera beredd jordmän och på mera för stormar och ohägn skyddade lokaler, genom stammens, barkens, bladens och hela utseendets totala förändring så afvikit från sin ursprungliga form, att man mera än en gång varit frestad att bestämma dem till nya arter. År efter år hafva de öfvergått från det ena till det andra könet; ja! arter med sessila märken hafva fått utdragna styli, och fria ståndare hafva sammanvuxit, och tvärtom! Sannerligen fordras det ej att noggrannt följa med naturens fria spel, för att vilja inskränka den inom lagar, dem vi stiftat!

grad den förre af dessa kan i afseende på bladform (bredd och spets) samt bladfärg (än rent grön, än blågrön, än purpurgrön!) variera, deraf hafva vi redan i Skåne en ringa försmak, och vi finna helt naturligt, att detta skulle allt ytterligare fortgå mot söder (derföre torde det också ej förhålla sig så alldeles säkert med *S. Lambertiana* och *S. Helix!*). Att derjemte *S. silesiaca*, — som sannerligen själf bär det yppersta utseende af en komplett bastard, isynnerhet om man vid dess sida ställer hela *Capreæ*-gruppen och de af *bicolores*, som sluta i *S. laurina* — skall i detta sitt hemland, som skänkt henne sitt namn, vara polymorph och konstig, är lika naturligt; och den iakttagelsen, att af de hybrida former, dem Prof. Wimmer uppställt, 7 äro bildade af *S. purpurea* och 4 af *S. silesiaca*, är sannerligen ej utan sin betydelse. Men vi hvarken kunna eller vilja fälla något omdöme uti af oss okänd sak, och vi gå nu att i korthet yttra oss öfver de Nordiska hybriditeterna.

Salix versifolia Wbg uppföres såsom en sådan. Det är väl sannt, att jag (Sal. Lapp. p. 64) yttrat mig hysa någon benägenhet för att såsom hybrid af *S. Lapponum* och *S. myrtilloides* anse denna art; men i betraktande af den stora ymighet, hvaruti densamma förekommer på flerdaldiga ställen, stundom utan spår af de förmodade föräldrarnes närvaro, ja till och med utom deras vanliga gränser (såsom vid Quickjock, der *S. myrtilloides* ej finnes!), ansåg och anser jag denna art ej såsom bastard af 2:ne arter, utan, om man hellre så vill, som en bastard af 2:ne grupper, d. ä. såsom en af dessa former, hvilka bevisa, att mellan de stora afdelningarne inom ett naturligt släkte det finnes länkar, antydningar till helhet, der vår uppfattning annars skulle se tomrum, som den rika naturen ej vet utaf. Autagandet af *S. versifoliae* hybriditetsnatur strider emot Prof. Wimmers 1:a hybriditets-vilkor.

S. canescens Fr. är visserligen en lika polymorph som, uppriktigt sagdt, tvifvelaktig art. Utan att kunna uppgifva fullt constanta karakterer, hvarigenom dess skillnad från alla samsläktningar blefve tydlig, ja! utan att ens kunna säga hvaruti det för densamma karakteristiska egentligen ligger, tro vi dock ej att den är att anse såsom hybrid, ej ens enligt Prof. Wimmers 3:dje villkor; ty

då skulle den snarast vara en quadrupel-bastard, såsom ägande litet af *S. lapponum* jemte *S. Caprea*, *S. cinerea* och *S. aurita*. Det märkvärdiga är, att i de trakter, der någöndera af dessa 4 är förherrskande, der närmar sig *S. canescens* mest till denna; så blir den närmast fjellen mest lik *S. lapponum*, likasom den vid Hernösand har utseendet af *S. aurita*, och midt emellan dessa skiljda orter antager den habitus än af *S. Caprea*, än af *S. cinerea*, allt-eftersom endera af dessa är ymnigast. Mig förefaller det, som kunde man här rätt beqvämt blifva qvitt hybridets-masquen, genom att anse denna pil såsom den bildning hos hvardera af dessa fyra arter, hvarigenom de sinsemellan söka efterlikna hvarandra i *fjelltrakter*; ty i lågländer hafva *Caprea* en annan method, neml. hängena, hvarmed de verkställa detta utbyte af egendomlighet. — Emedlertid lämpar sig denna växt rätt väl efter hybridets-åsigten, och vi tro för litet på dess arträttighet, att vilja mycket strida för densamma.

S. finmarkica Willd. (ej Fr.) från Berliner-trädgården, hvaraf vi äga talrika exemplar, liknar till den grad den i något torrare skogar hos oss allmänna formen af *S. repens*, att den på intet sätt behöfver anses som hybriditet. *S. finmarkica* Fr. deremot — hvilken jag aldrig kunde återfinna i Lappland, oaktadt flitiga undersökningar på den fläck, der den varit tagen, men hvaraf jag sett några få exemplar — är visserligen en högst dubiös art; och skulle man ej anse det bäst att helt och hållet ignorera densamma, så tror jag den förklaringen vara närmast sanningen, att den är en glatt, på mycket fuktig lokal växande *S. versifolia*, hvilken till sitt yttre mest närmar sig *S. myrtilloides*. Först derigenom att Læstadius ansåg den såsom en form af *S. aurita* (β paludosa, fastän vi ej anmärkte *S. aurita* förr än 13 mil sydligare), uppkom den olyckliga tron på dess hybrida beskaffenhet. Just genom varsamheten i detta hänseende kunna vi bespara oss många svårigheter; ty af hvarje pil-art gifvas sannerligen flera besynnerligare former, än *S. finmarkica* synes mig vara af *S. versifolia*. Anmärkas bör ock, att *S. finmarkica* Fr. ej blifvit observerad på någon enda af de många lokaler i öfversta Westerbotten eller nedre Lappland, der både *Salix versifolia* och *S. myrtilloides* förekomma ymnigt i säll-

skap med *S. aurita*. Det tyckes, som skulle med mera sannolikhet den hybrida formen uppträda hvarest de båda stamarterna frodas, än på en lokal, der den ena alldeles saknas. — Slutligen böra vi tillägga, att de exemplar, hvilka vi från Prof. Wimmer erhållit under namn af *S. finmarkica*, ej till alla delar äro identiska med de svenska, dem vi haft tillfälle se och hvaraf vi beskrifvit och afbildat tvenne former.

S. angustifolia Wulf. hafva vi redan förut i denna tidskrift (p. 45) visat ingalunda kunna anses såsom hybrid, alldenstund den i Köpings-åns gamla, igenvallade strömfåra skjöt upp långt förr än *S. viminalis* ditplanterades. Detta historiska bevis torde vara tillräckligt, äfven om icke karakterer vore det, att gifva den värdighet af sjelfständig art.

S. undulata Ehrh. förekommer, såsom redan flerfaldiga gånger blifvit uppvisadt, fullkomligen vild så vid Upsala som Stockholm och flerstädes, utan att på någon enda af dessa lokaler *S. amygdalina* någonsin funnits. Dessutom kunna vi ej dölja, att dess hybrida natur synes oss ganska föga utpräglad, vare sig i karakterer eller habitus; hvad den af *S. viminalis* äger, är sannerligeu obetydligt, och bladen, som visserligen hafva tycke af dem hos *S. amygdalina*, kunna lika väl påminna om *S. fragilis* eller ännu bättre *S. viridis*.

Medan vi kommo att nämna *S. viridis*, böra vi yttra den förvåning vi ofta erfarit öfver att ej hafva sett denna förklarad i hybridets-tillstånd. Få pilar låna sig derät så väl som denna, och fastän vi i det längsta vilja tro på dess arträttighet — bestyrkt ej allenast af karakterer och geographisk utbredning, utan ännu mera af den fullt analoga formserie den äger att uppvisa bredvid *S. fragilis* (med *S. decipiens*) och *S. alba* (med den här vid Stockholm nyss funna vackra formen *virescens*!) — så tilltro vi oss ej ännu ega tillräckliga vapen för att skydda den mot dem, som skulle önska att vindicera densamma en bastard-natur.

S. rubra Huds. förekommer hos oss ej annat än odlad och ganska sällan förvildad, hvarföre vi ex autopsia ej kunna yttra oss öfver dess hybrida egenskaper. För oss synas de dock nästan oantagliga, då man finner t. ex. hos Wahlenberg i dess Flora Carpathorum p. 316, detta yttrande »hab. ad fluvios et rivulos planitierum montiumque ceteris omnibus ubique longe frequentior,» men ej med ett enda ord antydtt, att någondera af de supponerade stamarterna, *S. purpurea* och *S. viminalis*, förekomma inom detta gebiet!

S. lanceolata Fr. (hvilken vi ej kunna anse fullkomligt synonym med *S. acuminata*) anser Prof. Wimmer hafva uppkommit af *S. viminalis* o. *S. Caprea*. Så torde ej förhållandet vara hos oss. Det är i Skåne en bland de allra allmännaste arter, uppträder alltid i massa, emst på slättlandet, der *S. Caprea*, om den alls finnes nedanför den norra skogstrakten, är ganska sällsynt, åtminstone i sällskap med *S. lanceolata*. Att både *S. viminalis* o. *S. Caprea* väl fördraga det nordligare Sveriges klimat, men ej *S. lanceolata*, är kanske intet bevis för vår åsigt; men ställer man bredvid dylika förhållanden denna pilarts hela utseende och karakterer, torde dess arträtt blifva tydligare.

S. ambigua Ehrh. kan lika litet som de öfrige tydas som en beståndsbildning. På de flesta lokaler uppträder den visserligen i närheten af *S. aurita* och *S. repens*; men vi kunde lätteligen uppräknade hundrade ställen, der vi samlat denna art, utan att hafva sett spår af *S. aurita*. Så är t. ex. förhållandet på Kullaberg i Skåne, der denna art intager ett betydligt vidsträckt, något torrt kärr! Väl öfverensstämmer den i växesättet med *S. repens*, men något derutinnan gemensamt med *S. aurita* hafva vi aldrig observerat; karakteren af »stylo brevissimæ» får ej heller anses fullt konstant, likasom kapselskaffets längd betydligt varierar.

Beträffande slutligen *S. herbaceo-hastata* och *S. hastata* *Hyperborea, så hafva vi ej uppgifvit dem såsom bestämda hybriditeter. Den förra är troligare en ovanligt frodig form af *S. herbacea* (sådan som Norges för luxurierande växtformer så gynnsamma fjelldalar alstrar den), som fått mera *yttre* likhet med *S. hastata* än med någon annan; den sednare åter, om hvilken helt afsigtslöst yttrades: »capsularum forma *S. amygdalinæ* similis,» är blott en ännu fristående, möjligen abnorm, afvikelse från *S. hastata*. *S. hastata-lanata* har jag ej heller framställt såsom hybrid. Att i subalpina trakter den för högfjellen egendomliga blad-ludenheten mycket förminskas och att i sydligare regioner den för de mera nordiska utmärkande gullgula färgen på här &c. blir otydligare, är alltför vanligt, att utgöra skäl till något främmande beteckningssätt af former, hvilka äro underkastade denna förvandling. Deremot, då jag upptog *S. myrsinites-glauca* (p. 78), *glauca-nigricans* (p. 75) och *glauca-phylicifolia* (p. 47) såsom hybriditeter, trodde jag att de enstaka exemplar, jag af dessa påträffade, borde snarare såsom hybriditeter till framtida undersökningar antecknas, än inblandas i de öfriga formfölgderna, der de ej ägde någon lämplig plats.

Vi hafva sålunda helt korteligen sökt visa, att hos oss åtminstone pilarterna ej uppträda under så många hybriditets-former, som de möjligen annorstädes visa sig. Vi hafva utgått från den förutsättningen, att denna fråga ännu är oafgjord, och just derför hafva vi för vår del velat lemna det bidrag, hvartill egne undersökningar hittills satt oss i stånd. Må man ej tro, att vi höra till dem, som förkasta utau pröfning och bannlysa efter instinkt. I fråga om utransakandet af grunden till de vexlande fenomenerna i naturen anse vi ingen hypotes ovärdig att pröfvas, allraminst någon äsigt fördömlig för det att den är ny. Nog förefaller det oss som skulle vi behöfva länge och i större vidsträckthet pröfva mera genomgripande teorier, innan vi deraf vilje draga säkra resultat; men vår tro är, att ännu aldrig segrade det osanna. Läran om hybriditets-alstrandet kan blifva farlig, om den af den oerfarne får handhafvas; all säkerhet i diagnostik, allt intresse af biologisk uppfattning, allt värde af insigt i det levandes samband med det oorganiska, blir då mer eller mindre förringadt och upplöst. Men den kan också möjligen, i åtskilliga fall, lemna viktiga bidrag till sanningens framletande; den kan, törhända, gifva nya uppslag åt en och annan fråga. Det är i ovissheten om hvad den framdeles skall komma att uträtta, vi velat med densamma jämföra hvad vi nu vete; om resultaten nu och allt framgent ej

falla väl ut för denna åsigt, så torde den komma att förklara mindre, än den nu synes lofva. A—n.

2. Deutschlands Flora. Mit Abbildungen sämtlicher Gattungen und Untergattungen. Von Dr. **W. L. Petermann.** Leipzig 1846—1848. 4:o.

Vi vilje rekommendera detta arbete, icke såsom ett, der man finner ämnet på något originelt och grundligt sätt behandladt, utan för den planchsamling af släkten och undersläkten det innehåller. Sjelfva floran är uppställd efter De Candolleska systemet. Klasser, Ordningar och i synnerhet familjer äro på det allra omständligaste beskrifna (oftast ordagrannt efter Endlichers Genera), deremot äro öfver arterna blott schematiska uppställningar lemnade, så att väl karaktererna äro afsedde, men hvarken synonymer eller uppgifter om växternas geografiska utbredning meddelade. Sjelfva texten kan således ej annorlunda betraktas än såsom till för att upplysa de släktbestämningar, Förf. än ytterligare velat förtydliga genom afbildningar. Dessa plancher, 8 i hvarje häfte, upptaga på en sida 8 släkten i fullständiga analyser, och för dem, hvilka ej äga tillgång till större planchverk, der ämnet är utförligare och noggrannare behandladt, utgör detta arbete en mycket brukbar hjälpreda vid studiet af släktkaraktererna. Hittills har arbetet med 10 häften framskridit till *Cupuliferæ*, och det lärer komma att afslutas med ännu 2:ne. Priset på hvarje häfte är 1 R:er 12 sk B:co, således mycket billigt. A—n.

Strödda Underrättelser.

H. K. H. Kronprinsen har till Botanices Docens vid Lunds Akademie utnämnt Phil. Mag. Hr N. O. Hammar.

Annons.

Tionde, Elfte och Tolfte fasciklarne af *Herbarium Normale* önskas köpa, äfven mot 20 R:dr Rgs fas:keln. Underrättelse om köparen meddelar denna tidskrifts Utgifvare.

På **NYA BOTANISKA NOTISER**, som för nästkommande år fortsättas efter hittills följd plan, emottages prenumeration å hel årgång, utgörande 16 tryckta ark jemte medföljande plancher och bilagor, med 2 R:dr B:co hos alla bokhandlare samt, med tillagdt postarsvode, på alla postkontor i riket. — Utgifvaren, hvars adress fortfarande är *Nya Elementar-Skolan i Stockholm*, förnyar sin anhållan till fäderneslandets växtvänner, att genom bidrag af artiklar och notiser gifva tidskriften allt rikare och värdefullare innehåll.

Explicatio figurarum.

Andreæa Hartmanni Thed.

- Fig. 1. 2. Rami fructiferi.
» 5. Surculus sterilis, longior, apicibus subincurvis.
» 4. 5. Surculi breviores, apicibus erectis.
Figg. 1—5 naturali magnitudine. Folia quam in natura remotiora Lithographus vitiose expressit.
» 6. Apex ramuli fructiferi, foliis ariditate conniventibus et fructu hiante.
» 7. Apex ramuli fructiferi, foliis humiditate patentibus et fructu clauso.
» 8. Basis setæ cum archegoniis sterilibus.
» 8½. Folium interius perichætii, germen fecundatum immaturum includens.
» 9. 10. Folia exteriora perichætii.
» 11—15. Folia ramea.
» 14. Flos femineus cum archegoniis septem et paraphysibus parvis perpaucis.
» 15. Archegonium unicum fecundatum cum reliquis sterilibus.
» 16. Flos masculus.
» 17. Antheridia bina.
» 25. Folium rameum a dorso visum.
» 24. 25. Folia bina compressione inter laminas vitreas explanata.
Figg. 6—17 et 23—25 plus minus auctæ.
» 26. Apex folii, ut margo hyalinus appareat, magis auctus.

A. alpina Smith.

Obs. quod ad nominis auctorem attinet *Smithius* forsitan certius quam, ut in tabula, *Hedwigius* citandus.

- » 18. Ramus fructifer speciminis anglicani ab Hookero missi, natur. magn.
» 19—21. Folia rami ejusdem.
» 22. Ramulus fructifer humectatus.
Figg. 19—22 plus minus auctæ.

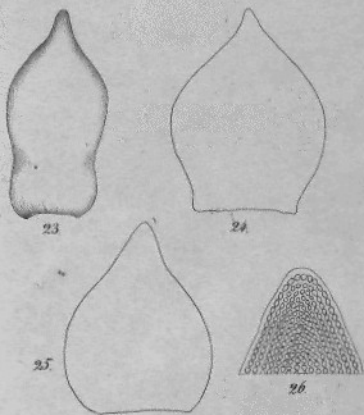
A. obovata Thed.

- Fig. 27—29. Folia ramea.
» 30. Calyptra.
» 31. 32. Folia perichætialia.
» 33. Folium perichætiale persectum.
Figg. 27—33 plus minus auctæ.
» 34. 35. Surculus nat. magn.
» 36. Apex rami fructiferi, auctus.

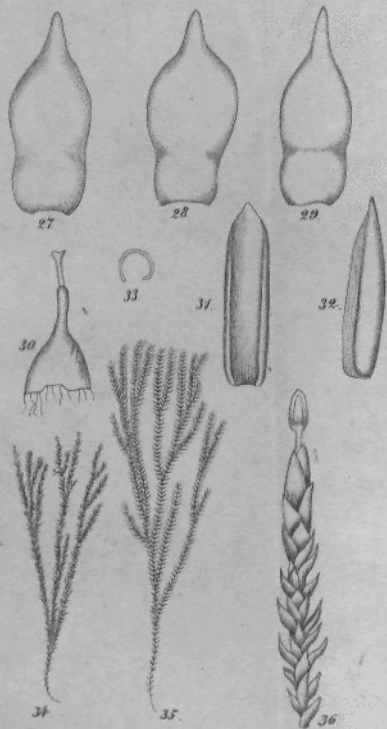
A. petrophila Ehrh.

α vulgaris:

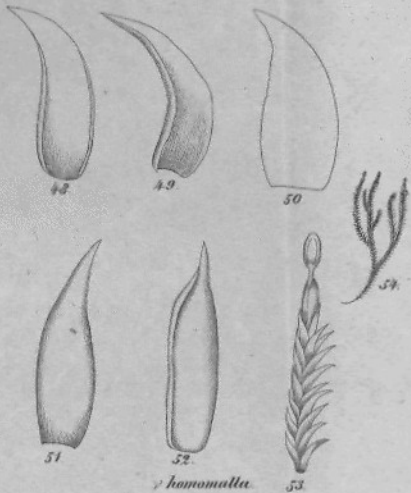
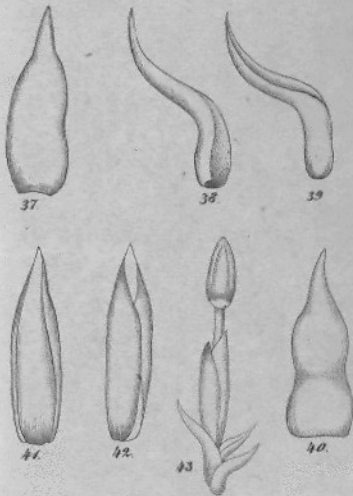
- » 37—40. Folia ramea.
» 41. 42. Folia perichætialia.
» 43. Apex ramuli fructiferi.
Figg. 37—43 plus minus auctæ.
» 44. Surculi fructiferi, nat. magn.
β alpestris:
» 45. Surculus sterilis, nat. magn.
» 46. 47. Folia ramea, magn. aucta.
γ homomalla:
» 48. 49. 51. Folia ramea.
» 50. Folium compressione inter laminas vitreas explanatum.
» 52. Folium perichætiale.
» 53. Apex ramuli fructiferi.
Figg. 48—53 magn. auctæ.
» 54. Surculus fructifer, nat. magn.

Andreaea Hartmanni Thed.

Andreaea obovata Thed.

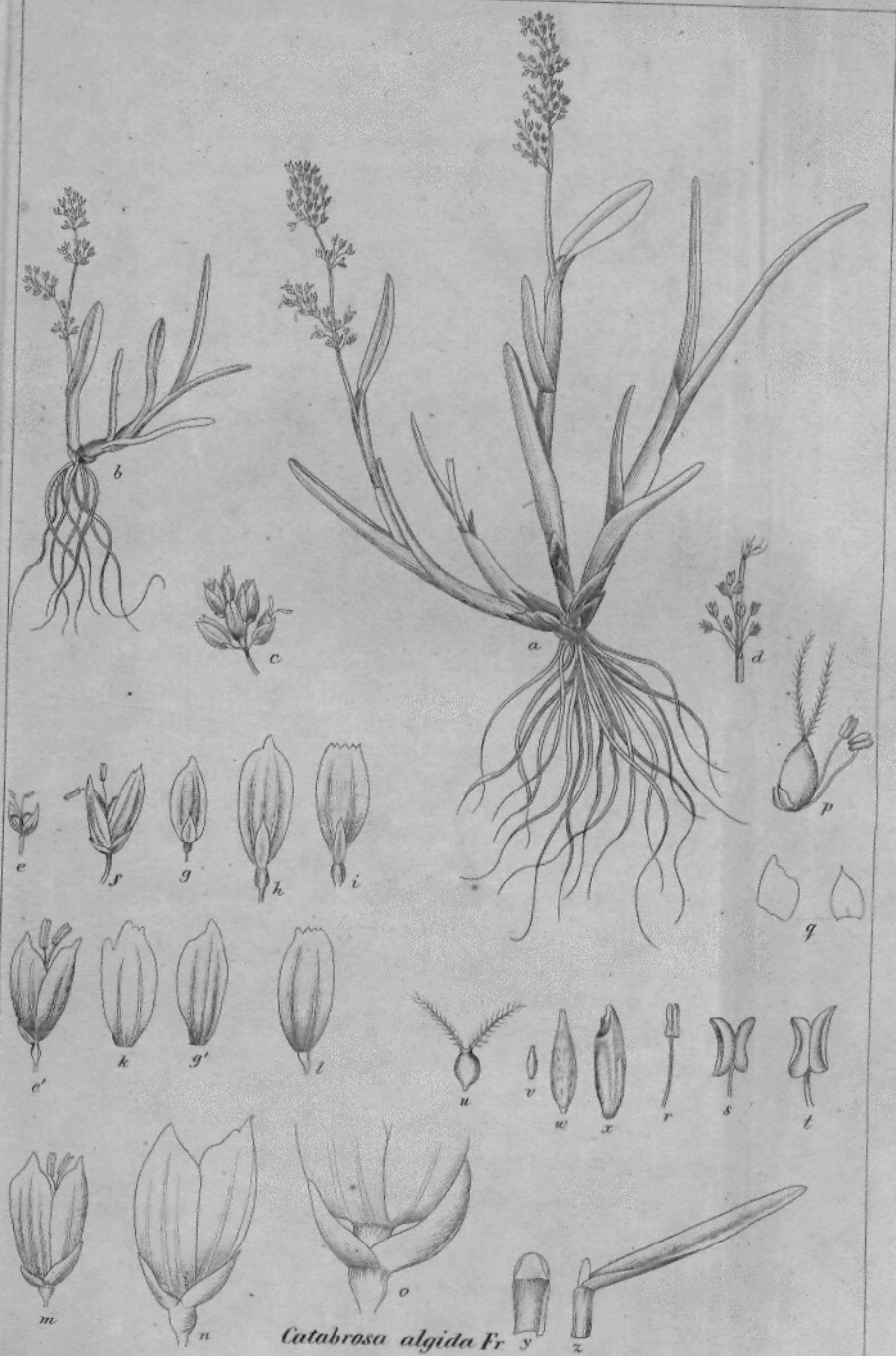
α vulgaris

β alpestris

Andreaea petrophila Ehrhart

γ homomalla

Catabrosa algida Fr. y z

N. J. Andersson del.

Gen. Stat. Lich. Invr.